RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

LAUSUNTO

Pvm/Datum/Date 13.5.2024

Dnro/Dnr/DNo 2734/00.00.01.00.02/2024

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta
MmV@eduskunta.fi

MmV tiistai 14.5.2024 klo 10.30 / VNS 2/2024/ eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnan pyyntö kirjallisesta asiantuntijalausunnosta

VNS 2/2024 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2025—2028

Ruokavirasto kiittää mahdollisuudesta asiantuntijalausuntoon valtioneuvoston selontekoon julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2025–2028.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala

Maa- ja metsätalousministeriön pääluokan määrärahoista maaseudun kehittämisen osuus kehyskauden lopussa on 16 %, maa- ja elintarviketalouden osuus 70 %, luonnonvaratalouden 7 % ja muiden pääluokan lukujen osuus 7 %. Pääosa eli n. 90 % maaseudun kehittämisen sekä maa- ja elintarviketalouden määrärahoista liittyy vuoden 2023 alusta käyttöön otettuun Suomen CAP-suunnitelman 2023—2027 toimeenpanoon. CAP-suunnitelman toteuttaminen on kehyskaudella virastossa korkean prioriteetin kokonaisuus. Uusi CAP-suunnitelma on keskeinen osa kotimaisen ruoantuotannon huoltovarmuuden turvaamista. Suunnitelman päätavoitteita ovat aktiivisen ruuantuotannon turvaaminen, maatalouden ilmasto- ja ympäristöviisaus sekä uusiutuvan maaseudun elinvoimaisuuden vahvistaminen.

Maa- ja elintarviketalouden määrärahoin huolehditaan kokonaiskestävän ruokajärjestelmän huoltovarmuudesta, parannetaan biotalouteen ja ruokaan perustuvien liiketoimintojen kestävää ja kilpailukykyistä kasvua sekä turvataan vastuullisella toiminnalla ihmisten, eläinten ja kasvien terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta. On hyvä, että maa- ja elintarvike- sekä biotaloussektorin huoltovarmuuteen ja viennin edistämiseen on päätetty kohdentaa lisämäärärahoja vuodesta 2025 lukien ja, että T&K-toimintaan on päätetty kohdentaa hallinnonalalla lisäystä kehyskaudella. Hallinnonalan tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta sekä neuvonta tukevat ennakoivasti hallinnon vaikuttavuutta ja elinkeinojen kilpailukykyä.

Ruokavirasto
PL 100, 00027 RUOKAVIRASTO
Puh. 029 530 0400 (vaihde)
ruokavirasto.fi
Y-tunnus: 2911686-7

Livsmedelsverket
PB 100, 00027 LIVSMEDELSVERKET
Tfn 029 530 0400 (växel)
livsmedelsverket.fi
FO-nummer: 2911686-7

Finnish Food Authority
P.O. Box 100, FI-00027 FINNISH FOOD AUTHORITY, FINLAND
Tel. +358 29 530 0400 (switchboard)
foodauthority.fi
Business ID: 2911686-7

RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

LAUSUNTO

Pvm/Datum/Date	Dnro/Dnr/DNo
13.5.2024	2734/00.00.01.00.02/2024

Ruokaviraston toimintamenot ja viraston toiminnan ja talouden sopeuttaminen

Ruokaviraston toimintamenoihin on osoitettu toiminnan vahvistamiseen yhteensä 15 milj. euroa vuosille 2024—2027. Vastaavasti virastolle on osoitettu kehyksiin vuosille 2025–2027 yhteensä 5,6 milj. euron leikkaus. Kevään kehysriihen päätöksen mukaisista mahdollisista uusista leikkauksista vuodelle 2025 ja kehyskaudelle ei virastolla ole vielä tietoa. Virastossa on valmisteltu kehyskaudelle tuottavuusohjelma, jolla saadaan toteutettua sovitut leikkaukset ja säästettyä virastolle ns. sitomatonta siirtyvää erää. Toiminnan ja talouden sopeuttamista on jouduttu tekemään virastossa jo viraston perustamisesta vuodesta 2019 lähtien. Nyt keväällä 2024 on virastossa jouduttu aloittamaan myös YT neuvottelut toiminnan ja talouden sopeuttamiseksi vuoden 2024 määrärahaan ja tulevien vuosien kehyksiin.

Virasto pitää selvänä sitä, että virastot nykyisessä valtiontalouden haastavassa tilanteessa tehostavat vastuullisesti toimintaansa, priorisoivat tehtäviään ja etsivät säästökohteita osana normaalitoimintaa. Toisaalta samaan aikaan virastoon on tullut paljon uusia lakisääteisiä tehtäviä EU- ja kansallisen lainsäädännön myötä ja myös teknologian nopea kehitys, digitalisaatio sekä uusien lakisääteisten tietojärjestelmien rakentaminen koko toimialan viranomaisten toimeenpano- ja valvontaketjun (mm. ELYt, AVIt ja kunnat) ja laajan asiakaskunnan käyttöön haastavat viraston taloutta.

Tietojärjestelmien kehittämisen myötä myös tietojärjestelmien ylläpidon ja jatkuvan kehittämisen kulut ovat kasvaneet merkittävästi. Tämä aiheuttaa jatkuvaa budjetin epätasapainoa ja erittäin suuren haasteen Ruokaviraston talouden tasapainottamiselle sekä tulevien vuosien rahoitukseen ja toimintaan. Keskusvirastona Ruokavirasto vastaa useista alue- ja paikallisviranomaisia palvelevasta järjestelmäkokonaisuudesta, mutta viraston saama rahoitus ei ole pysynyt tässä kehityksessä mukana. Ruokaviraston sähköisten asiointipalveluiden kehittämisestä ja käytöstä aiheutuvat hyödyt ja kustannussäästöt kohdistuvat vain pieneltä osin Ruokaviraston omaan toimintaan.

Tietojärjestelmien ylläpidon osalta noin puolet kohdistuu sellaiseen tekemiseen, jonka tekemättä jättäminen saattaa johtaa EU:n rahoitusoikaisuun. Tukien maksatus oikein ja ajallaan vaatii toimivat tietojärjestelmät. Tämä turvaa Suomen täysimääräistä saantoa EU-rahoituksesta, mikä osaltaan varmistaa maatalouden jatkuvuutta ja maaseudun elinvoimaisuutta. Toisen puolen ylläpidon kasvusta aiheuttaa EU:n/kansalliseen lainsäädäntöön perustuvien lakisäätäisten tehtävien hoito, joilla on suoraan vaikutusta alkutuotannon valvontaan, eläin- ja kasvitautien torjuntaan ja ympäristöterveydenhuoltoon ja tätä kautta Suomen huoltovarmuuteen.

Ruokavirasto
PL 100, 00027 RUOKAVIRASTO
Puh. 029 530 0400 (vaihde)
ruokavirasto.fi
Y-tunnus: 2911686-7

Livsmedelsverket
PB 100, 00027 LIVSMEDELSVERKET
Tfn 029 530 0400 (växel)
livsmedelsverket.fi
FO-nummer: 2911686-7

Finnish Food Authority
P.O. Box 100, FI-00027 FINNISH FOOD AUTHORITY, FINLAND
Tel. +358 29 530 0400 (switchboard)
foodauthority.fi
Business ID: 2911686-7

RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

LAUSUNTO

Pvm/Datum/Date	Dnro/Dnr/DNo
13.5.2024	2734/00.00.01.00.02/2024

EU:n yhteisen CAP27-strategiakauden toimeenpano

EU:n yhteisen CAP27-strategiakauden toimeenpanon ja uudistusten myötä on myös selvää, että it-järjestelmien ylläpitokulut kasvavat merkittävästi. Tämä on seurausta, siitä, että käyttöön tulee useita uusia järjestelmiä ja niiden kehittäminen mm. toiminnallisuuksia lisäämällä jatkuu, monitorointi laajenee koskemaan kaikkia tukia (mm. ympäristökorvauksen kaikki toimenpiteet), monitoroinnin laadunvalvonnan vaatimukset lisääntyvät, sosiaalinen ehdollisuus käynnistyy 2025, ja säädösmuutoksia ja niiden myötä uutta toimenpantavaa tulee CAP-kauden edetessä. Täysin uutena kokonaisuutena otetaan käyttöön myös tuloksellisuusraportointi, joka tulee olemaan jatkossa tärkeä työkalu komissiolle sen seuraamiseksi, miten Suomi on edistynyt CAP-suunnitelmassa sovituissa tavoitteissa ja ollaanko ne saavuttamassa. Myös tuloksellisuusraportointi tulee lisäämään kustannuksia.

Uudella ohjelmakaudella toteutuu erittäin suuria hallinnon prosesseihin ja teknologiaan kohdistuvia uudistuksia, ja uuden ohjelmakauden toimeenpano nojaa vahvasti digitalisaation lisäämiseen ja hyödyntämiseen. Viljelijätukien osalta käyttöön on otettu mm. satelliittikuviin perustuva koko kasvukauden kestävä peltolohkojen monitorointi (viljelijä voi täydentää tukihakemusta syksyyn asti, peltolohkoista voidaan lähettää kännykkäapplikaation avulla digivalokuvia toimenpiteiden todentamiseksi, valokuvien tulkitsemiseksi on kehitettävä tekoäly jne.) ja kaikissa tukihauissa siirrytään 100% sähköiseen hakuun. Myös maaseudun kehittämistukien, markkinatukien ja tukien maksatukseen käytettävät tietojärjestelmät uudistetaan vastaamaan paremmin uuden strategiakauden hallinnon prosesseja ja tarpeita.

Uudistusten toimeenpanon suunnittelu ja toteutus aiheuttaa merkittäviä lisätarpeita henkilöstöresursseihin ja tietojärjestelmien kehittämiseen. Ruokavirasto katsookin, että CAP-kauden toimeenpanon henkilöstö- sekä tietojärjestelmien kehittämisen ja ylläpidon resurssit Ruokavirastossa ja maksajavirastokumppaneissa (maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alueet, ELY-keskukset, AVIt sekä Ahvenanmaan toimijat) on turvattava, jotta Suomen rahoitusosuus voidaan täysimääräisesti kotiuttaa kotimaisen maataloustuotannon jatkuvuuden, maaseudun elinvoimaisuuden ja viime kädessä kokonaisturvallisuuden kannalta kriittisen huoltovarmuuden turvaamiseksi.

Lopuksi

Ruokavirasto haluaa kiittää siitä, että viraston rahoitustarpeet on nähty tärkeinä ja, että viraston toiminnan vahvistamiseen on osoitettu lisämäärärahaa vuosille 2024-2027.

Ruokavirasto
PL 100, 00027 RUOKAVIRASTO
Puh. 029 530 0400 (vaihde)
ruokavirasto.fi
Y-tunnus: 2911686-7

Livsmedelsverket
PB 100, 00027 LIVSMEDELSVERKET
Tfn 029 530 0400 (växel)
livsmedelsverket.fi
FO-nummer: 2911686-7

Finnish Food Authority
P.O. Box 100, FI-00027 FINNISH FOOD AUTHORITY, FINLAND
Tel. +358 29 530 0400 (switchboard)
foodauthority.fi
Business ID: 2911686-7